

Rezerваты przyrody

Najcenniejsze fragmenty przyrody Parku objęte są ochroną rezerwatową. Utworzone są 3 rezerваты:

- „Czerwica” – utworzony w celu ochrony kolonii kormoranów;
- „Jezioro Gaudy” – chroni miejsca lęgowe ptaków wodno-błotnych oraz przylegające do jeziora zespoły roślinności torfowiskowej;
- „Jezioro Jasne” – chroni unikalne w kraju jezioro oligotroficzne z bardzo czystą i kwaśną wodą, wraz z przylegającymi do niego torfowiskami jeziora Luba;

Przewiduje się utworzenie kolejnych rezerwatów, m.in. „Witoszewskie Grądy”, „Czaplak” i „Buczyna na Łaniochu”.

Pomniki Przyrody

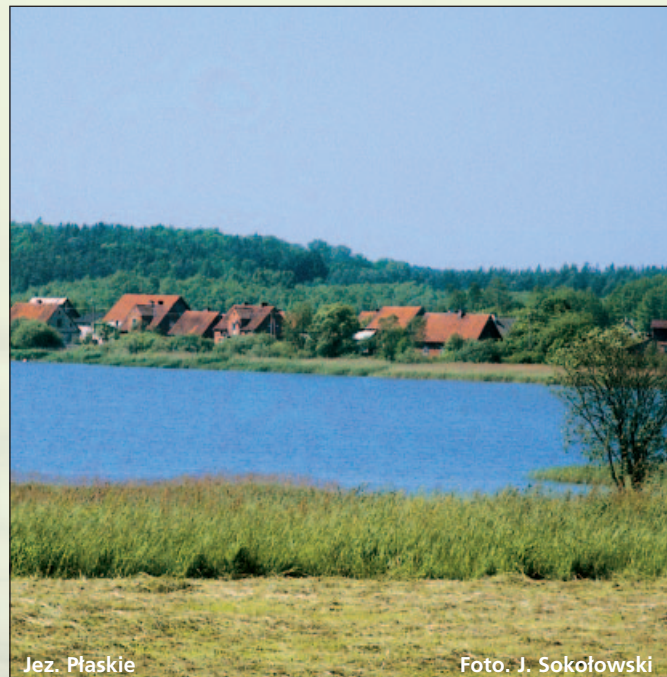
Na obszarze Parku znajduje się 41 pomników przyrody. Są to m.in. dęby, buki, cis, sosna, jałowiec i „Sosny w Alei Napoleńskiej” w Szymbarku.

Dziedzictwo kulturowe

Zasoby architektury i budownictwa, historycznych układów przestrzennych, obiektów archeologicznych składają się na cały szereg zabytków kultury materialnej. Do XII wieku Pojezierze Iławskie, jako część Pomezanii, pozostawało we władaniu plemion pruskich, które zostały skolonizowane przez Krzyżaków. Czas panowania Zakonu upamiętniają gotyckie budowle sakralne w Zalewie, Borecznie, Dorzykach oraz fragmenty murów i baszt obronnych Zalewa i ruiny zamków w Szymbarku i Przezmarku.

Ponadto do zabytków objętych ochroną konserwatorską zaliczają się:

- zespół pałacowy z XVIII wieku w Kamieńcu (miejsce pobytu Napoleona i pani Walewskiej przed wyprawą Napoleona na Rosję w 1812 r.);
- zespoły parkowo-pałacowe w Januszewie, Piotrkowie;
- cmentarze w Folwarku, Przezmarku, Matytach, Buczniku i Mortągu;
- park wiejski w Półwsi.

Jez. Płaskie

Foto. J. Sokołowski

Jesienne buki

Foto. M. Rodziewicz

Gniazdo bociana białego w Kamieńcu Foto. M. Rodziewicz

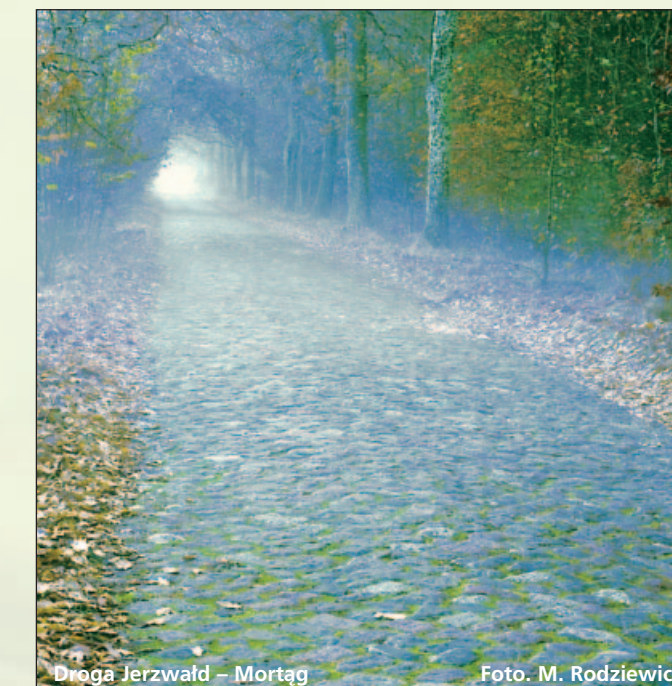

Na starym cmentarzu

Foto. M. Rodziewicz

Mieszkańcu, turysto

Przebywając w pięknym i gościnnym rejonie Pojezierza Iławskiego, pamiętajmy o poszanowaniu wspólnego dobra jakim obdarzyła nas Natura i Historia. Powołanie Parku Krajobrazowego Pojezierza Iławskiego i ustanowienie ograniczeń w korzystaniu z zasobów naturalnego środowiska pozwoli uchronić ten obszar dla nas i przyszłych pokoleń przed degradacją.

Droga Jerzwałd – Mortąg

Foto. M. Rodziewicz

Wszelkimi informacjami i pomocą w zwiedzaniu terenu Parku Krajobrazowego Pojezierza Iławskiego służy:

Zespół Parków Krajobrazowych w Jerzwałdzie
14-233 Jerzwałd 62, tel./fax 89 758 85 27
e-mail: park-jeziorak@pro.onet.pl
www.pkwm.pl

Tekst: Krzysztof Słowiński (wg Dokumentacji do Planu Ochrony PKPI)
Fotografie: Maciej Rodziewicz i Janusz Sokołowski
Projekt mapy: Krzysztof Rękawek
Wydawca: Zespół Parków Krajobrazowych w Jerzwałdzie

Wydano ze środków finansowych Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Olsztynie i Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko – Mazurskiego w Olsztynie

DTP i druk: „KENGRAF” Kętrzyn, tel. 89 752 40 14, <http://www.kengraf.pl>

PARK KRAJOBRAZOWY POJEZIERZA IŁAWSKIEGO

Jezioro Witoszewskie

Foto. M. Rodziewicz

Cele powstania

W Polsce pierwsze Parki krajobrazowe utworzono na początku lat siedemdziesiątych. Powstały w 1993 roku Park Krajobrazowy Pojezierza Iławskiego jest jednym ze 120 w kraju. Park Krajobrazowy to obszar o określonych granicach, chroniony nie tylko ze względu na szeroko rozumiane walory przyrodnicze, ale także wartości historyczne i kulturowe. Zadaniem Parków Krajobrazowych jest również: powstrzymanie procesów degradacji środowiska i zachowanie równowagi ekologicznej, zapewnienie właściwych warunków do rekreacji przez zachowanie obszarów o korzystnych właściwościach klimatycznych i estetycznych. Park Krajobrazowy to także obszar odpowiednio przystosowany do wybranych form turystyki (preferowane krajoznawstwo i agroturystyka) gdzie zostaje zachowane użytkowanie rolnicze, leśne, rybackie w takim zakresie, aby nie naruszać równowagi ekologicznej i postanowień Planu Ochrony Parku.

Utworzenie Parku ma również na celu aktywizację gmin leżących w jego granicach. Dotyczy to zarówno zadań z zakresu ochrony środowiska, rozwoju turystyki kwalifikowanej, jak również korzystanie z przywilejów wynikających z udostępnienia chronionych obszarów.

Powierzchnia

Obszar Parku położony jest w środkowej części Pojezierza Iławskiego i zajmuje powierzchnię 25 045 ha, otoczony jest Obszarem Chronionego Krajobrazu Pojezierza Iławskiego (OCHK) o powierzchni 18 038 ha. Park i OCHK Pojezierza Iławskiego mieszczą w swych granicach fragmenty Gmin Starego Dzierzgonia, Susza, Iławy, Miasta i Gminy Zalewo i Miasta Iława. Park zachowuje istniejące powiązania z obszarem regionu oraz kraju za pośrednictwem szlaków turystyki wodnej (Zalewo-Iława,

Iława-Mitomłyn - Ostróda - Elbląg - Zalew Wiślany) oraz głównych, położonych obrzeżnie, drogowych i kolejowych szlaków turystyki krajoznawczej. Park Krajobrazowy Pojezierza Iławskiego stanowi integralny, ważny element obszaru funkcjonalnego jakim są Zielone Płuca Polski, będąc jednocześnie granicą i bramą zachodnią tego jedyne w swoim rodzaju obszaru w Europie.

Pomnikowy dąb koło Brusin

Foto. M. Rodziewicz

Zdecydowanie największa część Parku pokryta jest lasami (15 184 ha), ciągnącymi się w zachodniej części Parku od okolic Starego Dzierzgonia i Zalewa do Iławy. Na obszarze Parku i OCHK Pojezierza Iławskiego znajdują się 43 zbiorniki jeziorne, o łącznej powierzchni 6 003 ha, z których 50% powierzchni przypada na jeden z najbardziej interesujących geograficznie i przyrodniczo kompleksów wodnych w Polsce – kompleks najdłuższego w Polsce jeziora Jeziorak (27,5 km). Do większych jezior w Parku

należą: Płaskie, Ewingi, Rucewo Wielkie, Gaudy, Bądze, Januszewskie oraz uroczne, leśne jeziora: Jasne, Kociołek, Urowiec, Głębokie, Plajtek. Do dorzecza Wisły zaliczają się przepływające przez Park rzeki: Liwa i Osa.

Krajobrazy Parku

Obszar Parku prezentuje charakterystyczne cechy krajobrazu pojeziernego, wyrażające się zróżnicowaną rzeźbą terenu. Współdominują pagórkowate obszary morenowe oraz płaskie tereny sandrowe pokryte lasami. Lesistość Parku sięga 62%, a jeziorność 27%. Mało intensywne, ale wielowiekowe działania cywilizacyjne sprawiły, że krajobraz Parku odbierany jest obecnie, w zasadzie jako kulturowy, z wieloma fragmentami w typie krajobrazu naturalnego.

Szata roślinna

Pod względem florystycznym obszar Parku charakteryzuje się wysoką różnorodnością. Głównym składnikiem są zbiorowiska leśne, znaczny jest udział roślinności wodnej, mniejszy bagienno-torfowej, łąkowej i synantropijnej. Na terenie Parku stwierdzono 790 gatunków roślin kwiatowych, co stanowi 35% flory Polski. Znajdują się tu 32 gatunki roślin kwiatowych podlegających ochronie całkowitej i 13 chronionych częściowo. Wśród 66 zespołów roślinnych są zespoły uzależnione od wysokiego poziomu wód gruntowych. Są to łągi i grądy, cenne również w skali europejskiej, a coraz radsze na terenie Polski. To również olsy, bory bagienne, łożowiska, torfowiska i bagna, które niezwykle wzbogacają bioróżnorodność tego obszaru. W krajobrazie rolniczym i wokół niektórych jezior podobną rolę spełniają łożowiska. Kres naturalnego zasięgu występowania osiąga tutaj żyzna buczyna pomorska.

Ponadto występuje tu 27 gatunków roślin rzadkich i ginących takich jak: olsza szara, wierzba rokitna, bażyna czarna, żurawina okrągłolistna. Wzajemne przenikanie się różnych zbiorowisk roślinnych zasadniczo wpływa na istnienie bogatego i różnorodnego świata roślinnego.

Świat zwierząt

Różnorodności siedlisk i stosunkowo słabo przekształconej szacie roślinnej zawdzięczamy bogactwo fauny, która na terenie Parku wykazuje duże zróżnicowanie gatunkowe. Stwierdzono występowanie 187 gatunków kręgowców: 11 gatunków płazów (wszystkie chronione), 5 gatunków chronionych gadów (jaszczurka zwinka i żyworódka, padalec, żmija zygzakowata, zaskroniec), 135 gatunków ptaków (w tym 116 chronionych) i 32 gatunki ssaków z chronionymi: wiewiórką, łasicą, jeżem, wydrą i prawdopodobnie wilkiem. Niezwykle bogaty świat ornitologiczny to przede wszystkim drapieżniki: bielik, orlik krzykliwy, rybołów, kania ruda, kania czarna, trzmieljad, myszołów, krogulec, jastrząb, błotniak stawowy, kobuz oraz inne gatunki umieszczone w wykazie gatunków zagrożonych w Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt: bąk, bączek, zielonka, podrózniczek.

Natura 2000

Ze względu na bogactwo ornitofauny, w której występują gatunki zagrożone w skali świata i Europy, teren Parku, został zakwalifikowany jako ostoja ptaków o randze europejskiej. Obecnie jest to Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków Natura 2000 „Lasy Iławskie”. Ponadto na terenie Parku Krajobrazowego Pojezierza Iławskiego występują dwa Specjalne Obszary Ochrony Siedlisk Natura 2000: „Aleje Pojezierza Iławskiego” oraz „Ostoja Iławska”.